

INSTRUKCJA W SPRAWIE SZAT, TYTUŁÓW I GODEŁ KARDYNAŁÓW, BISKUPÓW I PRAŁATÓW NIŻSZYCH STOPNI.

[SEKRETARIAT STANU]

Acta Apostolicę Sedis, vol. LXI an. 1969 r., pp. 334 - 340

Papież Paweł VI, kierując się zarówno obowiązkiem pilnego czuwania nad powszechnym Kościołem, jak i staraniem o wypełnienie wskazań i rad Soboru Powszechnego Watykańskiego drugiego, nie omieszkiał zwrócić swej uwagi także na pewne formy zewnętrzne życia kościelnego, aby również i je dostosować do zmienionych warunków, jakie przynoszą czasy, oraz by bardziej podnieść je do wyższych wartości duchowych, które w tych formach powinny się zaznaczać i w nich tkwić.

Chodzi, mianowicie o sprawę, na którą mentalność dzisiejszych ludzi jest szczególnie wrażliwa, a w której, przy unikaniu skrajnych upodobań, należy dostosować właściwość i godność powyższych form do prostoty i ich przydatności, do ducha pokory, którym powinni się odznaczać ci zwłaszcza, którzy, przyjąwszy stanowiska kościelne, otrzymali również i pewien ciężar służenia ludowi Bożemu.

Mając to na względzie, Ojciec Święty w ubiegłych dwu latach najpierw wydał pewne przepisy, dotyczące szat i odznak Kardynałów (por. Dekret Św. Kongregacji Ceremonialnej z dnia 6 lipca 1967 roku, n. 3711), następnie ogłosił dnia 28 marca 1968 roku pismo apostolskie, motu proprio, zaczynające się od słów "Pontificalis Domus", dotyczące reorganizacji domu papieskiego; nadto dnia 21 lipca 1968 roku wydał inne pismo apostolskie, motu proprio "Pontificalia insignia"; do tego pisma został dołączony dekret Świętej Kongregacji Obrzędów w tej samej sprawie ogłoszony również 21 lipca 1968 roku pod n. R. 32/968.

Ale już dawniej pragnął Papież zmienić gruntownie przepisy, dotyczące szat, tytułów i godeł tak Kardynałów, jak Biskupów i Prałatów niższych stopni; w tym celu zlecił specjalnemu Zespołowi Kardynałów i swemu Sekretarzowi Stanu, aby pilnie zbadano tę sprawę, biorąc pod uwagę i przekazane zwyczaje i doświadczenie naszych czasów, oraz najwyższe dobro dusz, połączone z tymi formami, choćby zewnętrznymi i przeniesionymi skądinąd.

Z tych narad (powstała niniejsza Instrukcja, którą Ojciec Święty wobec mnie, Kardynała Sekretarza Stanu, na audiencji dnia 28 marca bieżącego roku zatwierdził i polecił ogłosić jako obowiązującą od dnia 13 kwietnia obecnego roku, to jest od niedzieli Przewodniej, bez względu na wszelkie przeciwne zarządzenia, nawet wymagające specjalnego wymienienia.

Część pierwsza O SZATACH

A. Dla Kardynałów

1. Zachowuje się w użyciu sutannę z wełny, lub z podobnej tkaniny czerwonego koloru sporządzoną, wraz z pasem, obszyciami, ściegami, guzikami z czerwonego jedwabiu, a także mucet z tej samej tkaniny i tego samego jak i sutanna koloru, ale bez kaptura.

Znosi się pas, mający jako zakończenie pompony.

2. Pozostaje również nadal w użyciu sutanna, przybrana sznureczkiem, z obszyciem, ściegami, dziurkami i guzikami z czerwonego jedwabiu, z wyłączeniem jednak wyłogów (ireflexus) na rękawach.

Ta sutanna może być noszona z pelerynką, przyozdobioną sznureczkiem.

3. Tak do jednej, jak i do drugiej sutanny, a więc do tej czerwonego koloru, lub do obszytej sznureczkiem, używa się pasa czerwonego z jedwabiu falistego z frędzlami również jedwabnymi, zdobiącymi go z obydwu końców. Znosi się płaszcz, zwany mantoletem.

4. Gdy używa się sutanny czerwonej, należy włożyć również i pończochy czerwone.

Natomiast użycie czerwonych pończoch, gdy wkłada się sutannę, przybraną sznureczkiem czerwonym jest dowolne.

5. Jako powszednia, czyli codzienna szata może być sutanna, nie przybrana sznurkiem. Gdy się używa czarnej sutanny, mają być użyte czarne pończochy. Czerwony podkołnierzyk (pektoralik) i piuska z czerwonego falistego jedwabiu mogą być używane również z czarną sutanną, nie ozdobioną sznureczkiem.

6. Biret z falistego jedwabiu czerwonego koloru może być używany jedynie ze strojem chórowym; nie wolno go używać jako pospolitego nakrycia głowy.

7. Użycie farioli, czyli szerokiego i długiego nakrycia z falistego jedwabiu w czerwonym kolorze, nie jest odtąd nakazane podczas audiencji papieskich i innych ceremonii, odbywających się w obecności Papieża.

W innych wypadkach użycie farioli jest dowolne, ale powinno być ograniczone do szczególnie uroczystych okoliczności.

8. Obszerny i długi płaszcz wełniany czerwonego koloru zostaje zniesiony. Zamiast niego można używać przyzwoitego czarnego płaszcza, który może być z pelerynką.

9. Czerwony kapelusz kardynalski, jak również czerwony kapelusz pilśniowy jest zniesiony. Pozostaje natomiast w użyciu kapelusz z czarnego pilśniu, który stosownie do okoliczności może być przybrany sznurem z pomponami koloru czerwonego i złotawego.

10. Znosi się użycie czerwonego obuwia i klamer, nawet srebrnych, umocowanych na czarnym obuwii.

11. Pozostaje w użyciu rokieta z płótna lnianego, lub z podobnej tkaniny. Nie nakłada się nigdy na rokiętę komży.

12. Nie jest nakazane użycie wielkiej kapy bez futerka gronostajowego; dozwolone jest jej użycie tylko poza Rzymem podczas najbardziej uroczystych obchodów.

13. Zachowuje się użycie sznura i łańcuszka do zawieszenia krzyża pektoralnego. Sznura, tylko wtedy się używa, gdy wkłada się sutannę czerwoną, albo szaty liturgiczne.

B. Dla Biskupów

14. To, co postanowione jest w sprawie szat Kardynałów dotyczy w podobny sposób również Biskupów, którzy zachowują w użyciu sutannę fioletowego koloru, mucet bez kapturka, oraz sutannę czarną, przybraną sznurkiem, z dziurkami, guzikami i podszyciem rubinowego koloru.

Mucet może być używany na całym świecie, również i przez Biskupów tytularnych.

Znosi się mantolet, to jest płaszcz koloru fioletowego.

Sutanna czarna ze sznurkiem i innymi ozdobami koloru rubinowego nie jest odtąd nakazana jako strój codzienny. Może być ozdobiona pelerynką.

15. Co zaś dotyczy jedwabnego pasa fioletowego, pończoch, sutanny na użytek codzienny, podkołnierzyka, piuski, biretu, fioletowej farioli jedwabnej, wełnianego płaszcza fioletowego, klamer na pantoflach, rokiety, kapy wielkiej, sznurka i łańcuszka do krzyża pektoralnego, to mają być zachowane przepisy zawarte w nn. 3 - 8 i 10 - 13.

16. Utrzymuje się nadal użycie kapelusza pilśniowego, przybranego sznurem i pomponami zielonego koloru. Jest on jednakowy dla wszystkich Biskupów, tak rezydencjalnych, jak i tytularnych.

17. Biskupa, pochodzący zakonów i zgromadzeń zakonnych będą używać sutanny fioletowego koloru, oraz sutanny, przybranej sznureczkiem, z guzikami, dziurkami i podszyciem rubinowego koloru, albo bez tych ozdób, nie inaczej jak inni Biskupi.

C. O Prałatach niższych stopni

18. Wyżsi Prałaci Dykasterii Kurii Rzymskiej, nie mający godności biskupiej, Audytorzy Świętej Roty Rzymskiej, Generalny Promotor sprawiedliwości i obrońca Węzła w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej, Protonotariusze Apostolscy de numero, Prałaci, zwani Clerici Kamery Apostolskiej i Prałaci, pełniący obowiązki na dworze

papieskim, zachowują sutannę fioletowego koloru, mantolet, czyli płaszcz fioletowy, rokiety., sutannie ze sznurkiem i innymi ozdobami koloru fioletowego, ale bez pelerynki, pas fioletowy z frendlami jedwabnymi na obydwu końcach, fariolę fioletowego koloru, która jednak nie koniecznie ma być używana i czerwony pompon na birecie.

Znosi się jedwabny pas z pomponami, fioletowe pończochy i klamry na obuwiu.

19. Co dotyczy Protonotariuszy Apostolskich nadliczbowych (supra numerum) i Prałatów honorowych Jego Świątobliwości, to znosi się mantolet fioletowego koloru, pas jedwabny z pomponami, pończochy fioletowego koloru, klamry na obuwiu i czerwony pompon na birecie.

Utrzymuje się natomiast sutannę fioletową, oraz czarną sutannę ze sznurkiem i innymi obszyciami koloru rubinowego, ale bez pelerynki, oraz pas jedwabny, przybrany frendlami. Gdy zajdzie potrzeba, na sutannę fioletową zamiast rokiety przywdziewać będą komżę, ale nie marszczoną.

Fariolę fioletową, choć nie jest ona nakazana, zachowują Protonotariusze Apostolscy nadliczbowi; natomiast Prałaci honorowi Jego Świątobliwości nie mają prawa jej używać.

20. Dla Kapelanów Jego Świątobliwości pozostaje nadal w użyciu sutanna czarna ze sznurkiem i innymi ozdobami, oraz jedwabny pas koloru fioletowego; tej szaty można używać również podczas obrzędów.

Zostaje zniesione użycie przez nich sutanny fioletowej, oraz nakładanego na nią okrycia fioletowego z dwoma podwójnymi długimi szarfami, zwisającymi zamiast rękawów, jak również pasa, zakończonego pomponami i klamer na obuwiu.

Część druga TYTUŁY I GODŁA

21. Tytuły, używane przez Papieża, wyrażające uczucie duchowej łączności Ojca Świętego do Księża Kardynałów, Biskupów i innych duchownych będą używane w tym tylko porządku:

Czcigodny Brat Nasz,

Czcigodny Brat,

Umiłowany Syn.

22. W stosunku do księży Kardynałów może być używany tytuł: Eminencjo, do Biskupów zaś: Ekscelencjo, do czego może być dodawany wyraz: Najczcigodniejszy (Reverendissimus).

23. Przy pisemnym zaś, lub ustnym zwracaniu się do Księdza Kardynała, lub do Biskupa, można używać zwrotu: Książ Kardynał (Dominus Cardinalis) do Biskupa zwrotu, który w języku włoskim brzmi: Monsignore.

24. Tytuł: Monsignore, w odniesieniu do Biskupa, może być użyty łącznie z przymiotnikiem: Najczcigodniejszy.

25. Również w stosunku do Prałatów, o których jest wzmianka w n. 18, tytuł Monsignore może być połączony ze zwrotem: Najczcigodniejszy.

Dziekan Świętej Roty Rzymskiej i Sekretarz Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej mogą być tytułowani: Ekscelencja, bez dodatku jednak: Najczcigodniejszy. To samo dotyczy również Wikariusza Kardynała Kamerlinga Świętego Kościoła Rzymskiego.

26. Protonotariusze Apostolscy nadliczbowi, Prałaci honorowi, oraz Kapelani Jego Świątobliwości mogą być tytułowani: Monsignore, który to tytuł, stosownie do okoliczności może poprzedzać przymiotniki: Czcigodny (Reverendus).

27. W urzędowych listach mogą być opuszczone słowa: "sacram osculatus purpuram", a również "sacrum anulum osculatus".

28. Zezwala się Księżom Kardynałom i Księżom Biskupom na używanie właściwego im godła.

Kształt i barwa godła powinny odpowiadać wymaganiom sztuki, stosowanym przy projektowaniu godeł, oraz mają być proste i przejrzyste. W rysunku godła należy wyłączyć

wyobrażenie pastorału i mitry.

29. Zezwala się Książom Kardynałom, by namalowane swe godło polecili zawiesić na frontonie kościoła, który jest ich tytułem, lub diakonią.

Wewnątrz kościoła należy usunąć portret Kardynała, pod którego tytułem jest świątynia. Zezwala się natomiast, by w tych kościołach, w pobliżu głównych drzwi, było wypisane w odpowiedniej formie należycie dostosowanej do struktury kościoła, nazwisko Kardynała, któremu świątynia jest nadana jako tytularna.

ZARZĄDZENIA DODATKOWE

30. W sprawie szat i tytułów Księży Kardynałów lub Patriarchów wschodnich obrządków należy zachować zwyczaj własnego obrządku.

31. Patriarchowie łacińskiego obrządku, nie odznaczeni godnością kardynalską, noszą szaty takie, jakich używają inni Biskupi.

32. Legaci papiescy, tak obdarzeni godnością biskupią, jak i nie będący biskupami, mają dostosować się do przepisów, które powyżej podane są dla Biskupów.

Wszakże w miejscu pełnienia zleconego im urzędu wolno im nosić pas, piuskę, biret i fariolę z falistego jedwabiu. Tym zaś tylko Legatom przysługuje tytuł: Czcigodnego Brata (Venerabilis Frater), którzy zgodnie z przepisami n. 21 mają godność biskupią.

33. Prałaci i Opaci udzielni (nullius), Administratorzy Apostolscy, Wikariusz i Prefekci Apostolscy, nie mając święceń biskupich, będą mogli nosić te same szaty, jakie noszą Biskupi.

34. W sprawie nazw Konferencje Biskupów mogą wydać przepisy, jakie uznają za wskazane, odpowiadające zwyczajom poszczególnych krajów, przy wzięciu pod uwagę zasad i postanowień, zawartych w niniejszej Instrukcji.

35. Wreszcie w sprawie szat i tytułów Kanoników, Beneficjatorów i Proboszczów zostaną później wydane odpowiednie przepisy przez Świętą Kongregację dla Duchowieństwa, które będą dostosowane do myśli niniejszej Instrukcji, by mianowicie, wszystko w tej dziedzinie było doprowadzone do bardziej uproszczonej formy.

Dan w Watykanie, dnia 31 marca 1969 roku.

Hamlet J. Kard. Cicognani

Sekretarz Stanu